

Sygn. akt III AUa 938/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2014 r. w Szczecinie

sprawy T. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wypłatę emerytury z datą wcześniejszą

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 sierpnia 2013 r. sygn. akt VI U 501/13

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 938/13

UZASADNIENIE

Organ rentowy decyzją z dnia 25 marca 2013 roku odmówił uchylenia decyzji z dnia 02.09.2011 roku w zakresie zawieszenia wypłaty emerytury ubezpieczonej T. B. w trybie art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 153 poz. 1227 tj. z 2009 roku ze zmianami), zwanej dalej ustawą .

W odwołaniu od tej decyzji T. B. wniosła o jej zmianę i wypłatę emerytury od dnia 01.10.2011 do dnia 21.11.2012 roku. Powołała się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku wydany w sprawie K 2/12.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Powołał się na powyższy wyrok Trybunału Konstytucyjnego w uzasadnieniu podnosząc, że wywołuje on skutek prawny od dnia jego opublikowania.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim wyrokiem z dnia 26 sierpnia 2013 roku zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 25 marca 2013 roku w ten sposób, że ustalił brak podstaw do wstrzymania wypłaty emerytury ubezpieczonej T. B. za okres od 01 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczona T. B. prawo do emerytury uzyskała od dnia 04 sierpnia 2010 roku. Decyzją z dnia 02.09.2011 roku organ rentowy wstrzymał wypłatę emerytury wnioskodawczyni od dnia 01 października 2011 roku w związku z kontynuowaniem zatrudnienia. Jako podstawę prawną wskazał art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (Dz.U. nr 257 poz. 1726).

W dniu 30.11.2012 roku wnioskodawczyni wystąpiła o wznowienie postępowania powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z przepisem art. 103 a ustawy emerytalnej w brzmieniu na dzień 12.10.2011 roku: prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Na podstawie tej regulacji prawnej organ rentowy wstrzymał wypłatę emerytury T. B. od dnia 01 października 2011 roku.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie K 2/12 uznał ten przepis za niezgodny z Konstytucją, w zakresie w jakim dotyczy osób które nabyły prawo do emerytury przed dniem 01 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. W uzasadnieniu Trybunał sprecyzował, że: obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą nie będzie miał zastosowania do osób które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 08 stycznia 2009 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku.

W odwołaniu ubezpieczona wskazała na to orzeczenia wnosząc o wznowienie postępowania zakończonego prawomocną decyzją z dnia 02.09.2011 roku i podjęcie wypłaty świadczenia emerytalnego od dnia 01 października 2011 roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z przepisem art. 145a § 1 i 2 k.p.a. można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. W sytuacji określonej w § 1 skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie ulegało wątpliwości, że wniosek o wznowienie postępowania T. B. został wniesiony w terminie, albowiem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zostało opublikowane w dniu 22 listopada 2012 roku, a wniosek wniesiono w dniu 30 listopada 2012 roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że T. B. należała do kręgu beneficjentów tego orzeczenia. Trybunał wskazał jako pokrzywdzonych przez niekonstytucyjne regulacje prawne tych ubezpieczonych, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od dnia 08 stycznia 2009 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku. Tylko bowiem te osoby występując o ustalenie prawa do emerytury nie miały świadomości, że warunki jego uzyskania zostaną post fatum zmienione i do przesłanki stażu ubezpieczeniowego i wieku, ustawodawca doda i to z mocą wsteczną, przesłankę rozwiązania stosunku pracy. Wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury od dnia 04 sierpnia 2010 roku i tym samym była objęta dobrodziejstwami tego orzeczenia. Pewną wątpliwość może wywoływać okoliczność, że w dniu 01 lipca 2007 roku skarżąca nabyła prawo do tzw. emerytury wcześniejszej. Było to jednak świadczenie zawieszone z uwagi na kontynuowanie stosunku pracy. Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego, decydujące znaczenie miało przyznanie i wypłacenie skarżącej emerytury w wieku powszechnym, czyli w okresie o którym orzekł Trybunał Konstytucyjny.

Spór dotyczył mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Ubezpieczona wskazała datę 01 października 2011 roku twierdząc, że przepis był niekonstytucyjny od dnia jego wprowadzenia. Organ rentowy stanął natomiast na

stanowisku, że dopiero wejście w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (22 listopada 2012 roku) eliminowało niekonstytucyjny przepis z obrotu prawnego.

Problem mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego nie jest nowy. Od kiedy bowiem orzeczenia Trybunału stały się ostateczne ścierały się dwa stanowiska: wykładni legalistycznej i wykładni aksjologicznej (celowościowej). Pierwsza z wykładni opierała się na przepisie art. 190 ust 3 Konstytucji wskazujący, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Druga wskazywała na niedopuszczalność stosowania przepisu niezgodnego z Konstytucją *ex tunc* tj. od dnia obowiązywania.

Sąd Okręgowy podzielił wykładnię celowościową jako zgodną z duchem Konstytucji. Trudno bowiem uznać za sprawiedliwe i zgodne z ideą demokratycznego państwa prawa (art. 1 Konstytucji) pozbawianie obywateli ich praw na podstawie niekonstytucyjnych przepisów, dopiero od dnia wejścia w życie orzeczeń Trybunału. Powyższe stanowisko znalazło potwierdzenie w orzecznictwie i doktrynie. W komentarzu do Kodeksu Postępowania Cywilnego Dariusz Zawistowski stwierdził: co do oceny skutków mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, w których nie określił on wprost ich zasięgu czasowego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa stanowisko, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc wsteczną (*ex tunc*). Sąd Najwyższy prezentował je m.in. w uchwale z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/2000 (OSNP 2001, nr 23, poz. 685), wyroku z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98 (OSNC 2000, nr 5, poz. 94), postanowieniu z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/2000 (OSNP 2001, nr 10, poz. 331).

Tożsame z komentatorem stanowisko zajmuje Sąd Najwyższy który w wyroku z dnia 24 stycznia 2006 roku w sprawie I PK 116/05 orzekł: realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi na gruncie postępowania cywilnego będący samodzielną podstawą wznowienia - art. 4011 KPC nakazujący wznowienie postępowania sądowego, w wypadku gdy TK orzekł o niezgodności aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą. W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na podstawie art. 4011 § 1 KPC, sąd stwierdzając, że orzeczenie wydane zostało na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to nie powinien być zostać w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego.

Dlatego na mocy art. 477 14 & 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. wniósł organ rentowy, zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu:

Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1/ art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227) przez jego błędną wykładnię, skutkującą zmianą zaskarżonej decyzji z dnia 18 marca 2013r. oraz uchyleniem decyzji organu rentowego z dnia 7 października 2013 r. o wstrzymaniu wypłaty emerytury, w sytuacji, gdy przedmiotowa regulacja prawna nie uzasadniała nakazania organowi rentowemu podjęcia wypłaty spornej emerytury od dnia 01.10.2011 r., tj. od dnia jej zawieszenia, do dnia 21.11.2012 r., w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r.. sygn. akt: K 2/12, 21 art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02.04.1997r. (Dz.U.1997.78.483) przez jego niewłaściwe zastosowanie w wyniku przyjęcia, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r., sygn. akt: K 2/12, ma moc wsteczną (*ex tunc*) w sytuacji gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej powinno skutkować przyjęciem mocy obowiązującej wyżej wymienionego wyroku od dnia jego wejścia w życie, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw w dniu 22.11.2012r. i na przyszłość (*ex nunc*) wobec nie określenia przez Trybunał Konstytucyjny w wyżej wymienionym wyroku innego terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz.

2. Sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że ubezpieczona prawo do emerytury nabyła w dniu 04 sierpnia 2010r., gdy prawo to nabyła w dniu 01 lipca 2007r.

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie:
2. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego jej rozpoznania.

Organ rentowy wskazał, że problematyka związana z zagadnieniem prawnym i pytaniem, jaki jest wpływ orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego na stosunki prawne ukształtowane pod rządami przepisów uznanych za niezgodne z Konstytucją należy do trudnych i budzących spory. W tym zakresie prezentowane są dwie, zasadniczo przeciwstawne tezy, zarówno w orzecznictwie sądowym, jak i w piśmiennictwie; od poglądu uznającego konsekwentnie nieważność przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją, poprzez stanowisko umiarkowane dopuszczające w ograniczonym stopniu retroaktywność, do tezy o konsekwentnie prospektywnym działaniu orzeczenia z niewielkimi wyjątkami. Kwestia nie jest rozstrzygnięta w sposób decydujący przez regulacje samej Konstytucji, zwłaszcza art. 190, który określa moc obowiązującą i skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Regulacje konstytucyjne w tym zakresie są niejasne, nieprecyzyjne, a przede wszystkim stwarzają możliwość rozbieżnych interpretacji w odniesieniu do skutków orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w ujęciu czasowym. Pewnym wydaje się pogląd, że utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego następuje z chwilą wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego i przedmiotowe orzeczenie ma w tym zakresie charakter konstytutywny.

W kontekście powyższego zdaniem organu rentowego Sąd I instancji dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego, w szczególności przez błędną wykładnię art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227). Błędna interpretacja Sądu Okręgowego skutkowałą zmianą zaskarżonej decyzji organu rentowego z dnia 25 marca 2013 r. i uchyleniem decyzji z dnia 2 września 2011 r. o wstrzymaniu wypłaty emerytury.

Powyższe wynikało z niewłaściwego zastosowania art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02.04.1997r. (Dz.U. 1997.78.483), zgodnie z którym: orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów. Nie zastosowanie w/cyt. regulacji prawnej wynikało z przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r., sygn. akt: K 2/12, ma moc wsteczną (ex tunc) podczas gdy zastosowanie w/cyt. regulacji prawnej powinno skutkować przyjęciem mocy obowiązującej w/w. wyroku TK od dnia jego wejścia w życie, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw w dniu 22.11.2012r. i ze skutkiem na przyszłość (ex nunc). Taka konstatacja wynika z tego, że Trybunał Konstytucyjny nie określił w wyżej wymienionym wyroku innego terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251). Czysta wykładnia semantyczna silnie przemawia za taką tezą, gdyż utracić moc obowiązującą może przepis, który wcześniej obowiązywał - utracić można bowiem to, co wcześniej istniało. Konstytucja zdaje się więc nie pozostawiać wątpliwości, że utrata mocy obowiązującej przepisu nie mogła nastąpić wcześniej tj. przed wejściem wyroku w życie, w przeciwnym wypadku nie miałyby też żadnego sensu upoważnienie zawarte w samej normie art. 190 ust. 3 do określenia innego terminu utraty mocy obowiązującej. Stanowisko w tej kwestii (tj. kształtującego charakter orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) mocniej przemawia za prospektywnym efektem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z ogólną zasadą przyjętą, że wyrok kształtujący (rozwiązujący, zmieniający lub ustanawiający stosunek prawny)

ma skutek *ex nunc*, jednakże nie jest ono rozstrzygające, skoro znane są wypadki, że wyrok kształtujący wywołuje konsekwencje z mocą wsteczną, a wyrok ustalający działa prospektywnie. Na rzecz prospektywnego działania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przemawiają ponadto następujące argumenty. Po pierwsze, Konstytucja nie formułuje wprost ogólnego nakazu rozciągnięcia efektów orzeczenia. Trybunału Konstytucyjnego na wcześniejsze zdarzenia prawne, a tymczasem odstępstwo od zasady, której nie można pomijać, analizując konsekwencje orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, wyrażającej podstawowy dla demokratycznego państwa prawa zakaz wstecznego działania prawa, wymagałoby wyraźnego uregulowania. Rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego ma, walor normatywny, a w konsekwencji retroaktywny skutek orzeczenia musi być rozpatrywany dokładnie w tej samej płaszczyźnie jak retrospektywny skutek regulacji normatywnej. I w jednym i w drugim wypadku chodzi o te same wartości zakodowane w zasadzie zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa.

Ponadto ustawodawca konstytucyjny *expressis verbis* zakłada możliwość, a nawet i w pewnych sytuacjach nakaz obowiązywania normy niezgodnej z Konstytucją (w wypadku odroczenia wejścia wyroku TK w życie), ergo uznanie, że z chwilą utraty mocy obowiązującej norma wypada z systemu z mocą wsteczną byłoby przejawem nieracjonalności legislatora. Jednocześnie Konstytucja zdaje się samodzielnie zakreślać granice retroaktywności orzeczeń w art.190 ust.4 przewidując możliwość zmiany orzeczenia, decyzji lub innego rozstrzygnięcia (w wyniku wznowienia postępowania lub innego odpowiedniego trybu przewidywanego ustawą).

Reasumując, utrata mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją następuje dopiero z chwilą wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, a nie wcześniej. Przedmiotowe orzeczenie w postaci wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r., sygn. akt: K 2/12, ma więc charakter prawotwórczy, aczkolwiek jest to akt negatywny. Ponadto utrata mocy obowiązującej nie oznacza unieważnienia istniejącego wcześniej stanu prawnego, które prowadziłyby do automatycznego unicestwienia z tą chwilą wszystkich wcześniejszych konsekwencji prawnych. Co więcej respekt dla pewności obrotu i dążenie do uniknięcia negatywnych konsekwencji dla całości systemu przez natychmiastowe wejście w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, przeważają w pewnych sytuacjach nad konsekwentnym poszanowaniem gwarancji konstytucyjnych, skoro sama Konstytucja dopuszcza przedłużone obowiązywanie niekonstytucyjnej normy w wypadku odroczenia wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Podkreślenia wymaga, że stanowisko organu rentowego znajduje potwierdzenie również w judykaturze. 1 tak Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 27.09.2012 r., sygn. akt: 111 AUa 117/12, stwierdził, że zawieszenie prawa do emerytury w przypadku pozostawania w dotychczasowym zatrudnieniu jest funkcjonalnie uzasadnione i ma podstawę konstytucyjną w art. 67 ust. 1 Konstytucji, który wiąże z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego. Pracownik, który osiągnął wiek emerytalny może wybrać status emeryta lub zachować, pomimo nabycia prawa do emerytury, status pracowniczy. Cel regulacji zawartej w art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS było przede wszystkim oczekiwanie zwolnienie miejsc pracy. (por. wyrok z 19 lutego 2004 r., II UK 274/04; uchwała z 27 kwietnia 2004 r., II UZP 2/04; uchwała z 10 listopada 2004 r., II UZP 9/04). Także Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się już w przedmiocie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej. W wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 103 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zgodny z art. 2, art. 31. ust. 3. art. 32 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 30, art. 65 ust. 1, art. 70 ust. 5 i art. 73 Konstytucji. W przywołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny ustosunkował się również do zarzutu naruszenia zasady zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady ochrony praw nabytych ubezpieczonych.

Zdaniem Trybunału, ingerencja ustawodawcy w tym przypadku nie polega na zniesieniu nabytego prawa do emerytury, ani na zmniejszeniu jego zakresu, ale jedynie na wprowadzeniu dodatkowych warunków jego realizacji. Zaskarżony przepis nie narusza nabytych praw ubezpieczonych również dlatego, że nie pozbawia on ich prawa do emerytury, a tylko powoduje zawieszenie jej wypłacania w razie kontynuacji zatrudnienia u tego samego pracodawcy, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Trybunał Konstytucyjny nie dopatrzył się również naruszenia zakazu retroakcji prawa. Ponadto Trybunał wskazał, że emerytura jest w założeniu świadczeniem, które zastępuje, a

nie uzupełnia wynagrodzenia ze stosunku pracy i do jej istoty należy zapewnienie środków utrzymania w razie zaprzestania pracy w związku z osiągnięciem określonego wieku.

Przedstawione wyżej orzecznictwo zachowało pełną aktualność także w obecnie obowiązującym stanie prawnym. Nie ma więc żadnych podstaw do odmowy stosowania przez Sądy art. 103a jako niezgodnego z Konstytucją.

Jednocześnie ustosunkowując się do uzasadnienia Sądu Okręgowego, w którym stwierdził on że cyt. „...podziela wykładnię celowościową jako zgodną z duchem Konstytucji” pozwany pragnie zauważyć, iż takie stanowisko nie znajduje odzwierciedlenia w obowiązującym stanie prawnym. Jak zauważył bowiem Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13.11.2012 r., sygn. akt K 2/12, jest on niezgodny tylko w pewnym zakresie, tj. w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o finansach publicznych w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Co więcej art. 103 ust. a nie został wyeliminowany porządku prawnego, gdyż jest wciąż normą obowiązującą.

Konstatując, organ rentowy nie zgadza się z interpretacją Sądu Okręgowego, który ustalił brak podstaw do wstrzymania wypłaty emerytury w okresie od dnia 1.10.2011 r. do dnia 21.11.2012 r. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r., sygn. akt: K 2/12, jest w tej sprawie konstytutywny, tj. obowiązuje od dnia wejścia w życie, zaś skutki prawne wywołuje tylko na przyszłość, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, w szczególności w sytuacji, gdy Trybunał Konstytucyjny bezpośrednio w wyroku nie określił skutków czasowych swojego orzeczenia tj. momentu utraty mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją.

Z akt sprawy wynika, że skarżąca z dniem 01 lipca 2007r. uzyskała prawo do emerytury. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012r. (sygn. akt K2/2012) orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w związku art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 u stawy z 16 grudnia 2010r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art.2 Konstytucji.

Treść orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego została potwierdzona w jego pisemnym uzasadnieniu dotyczącym skutków wyroku, gdzie stwierdza się że „obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010r.”, a więc po uchyleniu przywołanego wyżej art. 103a tej ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a przed wejściem w życie art. 103 a tej ustawy, dodanego powołaną wyżej ustawą z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw.

Skoro skarżąca nabyła prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2007r., nie mieści się zatem w kręgu osób, w stosunku do których Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją art.28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. z 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw, w związku z art.103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art.6 ustawy z dnia 16.2. 2010r. W tym stanie rzeczy wnoszę jak na wstępie.

Zgodnie z treścią art. 114 ust. 4 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zmian.): w zakresie prowadzonej działalności określonej w ustawie Zakład nie ponosi opłat skarbowych i sądowych.

Ubezpieczona złożyła odpowiedź na apelację wnosząc o oddalenie apelacji organu rentowego w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się w całości nieuzasadniona.

Sąd drugiej instancji podziela zarówno ustalenia faktyczne jak i rozważania prawne Sądu Okręgowego, które legły u podstaw wydania zaskarżonego orzeczenia.

Podkreślić należy, że utrwalone jest już stanowisko tutejszego sądu apelacyjnego, zgodnie z którym konsekwencją wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niekonstytucyjność przepisu art. 28 ustawy nowelizującej w zw. z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest konieczność podjęcia wypłaty emerytur od dnia 1 października 2011 roku, czyli od dnia faktycznego wytrzymania wypłaty świadczenia.

Sąd Apelacyjny uznaje, tak jak to uczynił Sąd Okręgowy, że przepis, który został uznany za niezgodny z Konstytucją nie mógł stanowić podstawy do wstrzymania wypłaty świadczenia i nie mógł stanowić podstawy prawnej działań organu rentowego. Nie ma podstaw prawnych, aby uznawać, że dopiero z chwilą ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego można było tej wypłaty dokonywać.

Zgodnie przepisem art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, orzeczenia w sprawach wymienionych w art. 188 Konstytucji (m.in. w kwestii zgodności ustaw z Konstytucją) podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony, a orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, chyba, że Trybunał Konstytucyjny określił inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Za ugruntowane uznać należy stanowisko, że co do zasady orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną (są skuteczne *ex tunc*). Stanowisko to zakłada, że orzeczenie Trybunału usuwa zakwestionowaną normę prawną w zasadzie od chwili jej wejścia do systemu prawnego, lecz najwcześniej od chwili wejścia w życie Konstytucji. Pogląd ten prowadzi do powstania fikcji prawnej, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, co umożliwiła wzruszenie czynności dokonanych na jej podstawie. Szczegółową analizę argumentów przemawiających za tą koncepcją przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2009 roku (sygn. I CSK 379/08, OSNC z 2009 r., nr 12, poz. 172) i Sąd Apelacyjny ją podziela. Sąd Najwyższy, opierając się na wykładni funkcjonalnej i uwzględniając pozycję ustrojową Trybunału wskazał m.in., że Trybunał orzeka o niezgodności ustawy z Konstytucją, ale niezgodność ta nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje również wcześniej. Zatem znaczenia nie ma to kiedy badanie zgodności konstytucyjnej ma miejsce lecz to kiedy w systemie prawnym pojawiła się norma prawna niższego rzędu niezgodna z normą prawną nadrzędną.

Sporna norma prawna została uznana za niezgodną z Konstytucją i przez to wyeliminowana z porządku prawnego od chwili jej wejścia w życie. Wobec powyższego w stosunku do ubezpieczonej nie istniała podstawa prawna do zawieszenia jej wypłaty świadczenia poczynając od 1 października 2011 roku. Tym samym za uzasadnioną należało uznać zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. poprzez zmianę poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie T. B. prawa do wypłaty zawieszony emerytury za okres od 1 października 2011 roku.

Zarazem Sąd Apelacyjny podkreśla, że w świetle przedstawionej powyżej argumentacji Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa, tj. art. 2 ust. 1 pkt 1 w zw. z artykułem 134 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, bądź art. 316 k.p.c. Istotny z punktu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w dniu 22 listopada 2012 roku, zatem należało go uwzględnić w dacie wyrokowania przez sąd pierwszej instancji w dniu 26 sierpnia 2013 roku. Zgodnie z treścią przepisu art. 316 k.p.c. orzekający Sąd Okręgowy za podstawę wyroku wziął stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Niekonstytucyjne przepisy obowiązujące w dacie wydawania decyzji z dnia 2 września 2011r. przez organ rentowy nie niweczyły prawa T. B. do pobierania emerytury w spornym okresie. Wstrzymanie wypłaty świadczenia oparte bowiem zostało na przepisach, które na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego zostały derogowane z systemu prawnego.

Powyższe skłoniło Sąd Apelacyjny do uznania, że apelacja organu rentowego, jako niezasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryzko